

Trong thời gian này, nước này vẫn chưa giải thích được một cách chính xác về ý nghĩa của đường 9 đôn. Bài viết khám phá định bản sắc là một nhân tố chính trong việc định hình các mối quan tâm chiến lược của một quốc gia và các mục tiêu chính sách liên quan tới Biển Đông. Bài viết cho rằng “bản sắc kép” của Trung Quốc đã khiến nước này có một lập trường lập lờ, dãn nở mở rộng và tranh luận về chiến lược. Cuối cùng, bài viết tập trung xác định việc bản sắc của quốc gia trên đây đang chi phối ưu thế của Trung Quốc và hậu quả của nó đối với chính sách Biển Đông của nước này.

Giải thích

Trong những năm gần đây, không có tranh chấp biển quốc tế nào thu hút được nhiều sự quan tâm hơn tranh chấp trên Biển Đông. Tranh chấp này trở nên căng thẳng hơn bởi hàng loạt các động thái liên quan, đặc biệt là việc xây dựng và lấp đất các đảo nhân tạo trên quần đảo Trường Sa, chính sách xoay trục sang châu Á của cựu Tổng thống Mỹ Barack Obama và các chiến dịch quân sự của Mỹ để bảo vệ tự do hàng hải, cũng như Phán quyết của Tòa Trọng tài trong vụ kiện mà Philippines đưa ra. Việc việc chính quyền mới của Tổng thống Donald Trump tuyên bố khai thác chính sách tái cân bằng sang châu Á của ông Obama, tiếp nối lại của vấn đề Biển Đông bằng sự vào một cuộc chơi mới với ngày càng nhiều yếu tố bất định. Tuy nhiên, về nguyên nhân của tranh chấp, việc đa số dư luận quốc tế, cũng như giới chính trị lớn hơn thực tiễn đều cho rằng Trung Quốc khá mạnh mẽ đã đưa đến kết luận chắc chắn rằng các hành động xâm lấn của Trung Quốc trên Biển Đông đóng vai trò quan trọng trong việc gia tăng tranh chấp (Dutton, 2011; Johnson, 2013; Thayer, 2011; Yahuda, 2013). Các nước bên ngoài cũng đang quan ngại sâu sắc đối với lập trường không rõ ràng của Trung Quốc và cho rằng việc không nhất quán với lập trường chính thức của Bắc Kinh đã tạo thành một lợi cơ cho tiến trình giải quyết vấn đề. (Poling, 2013, p. 2). Bài viết rõ hơn về lập trường của Trung Quốc trong vấn đề Biển Đông, bài viết tiếp cận vấn đề từ góc độ nội bộ, để đó phân tích các cuộc tranh luận cũng như mở rộng về chiến lược bên trong Trung Quốc và vấn đề Biển Đông nói chung cũng như giải thích cho sự xuất hiện của hiện tượng này.

Bài viết sẽ đi theo trình tự như sau: Phần đầu tiên xem xét chi tiết về sự mở rộng về chiến lược trong nội bộ Trung Quốc liên quan tới vấn đề Biển Đông, trong đó có bao gồm việc Trung Quốc vẫn chưa xác định được liệu rằng vấn đề Biển Đông có nên nằm trong lợi ích quốc gia cốt lõi của nước này hay không. Thêm vào đó, Trung Quốc vẫn chưa xác định được liệu các yêu sách trên Biển Đông hay mối quan hệ Trung – Mỹ mới nên là ưu tiên hàng đầu, và nước này cũng không xác định được có thể ý nghĩa của đường 9 đôn. [1] Phần tiếp theo sẽ phân tích mối quan hệ giữa bản sắc và chiến lược trong nội bộ Trung Quốc và lý thuyết. Phần tiếp theo

lập luận rằng bên sức kép của Trung Quốc là nguyên nhân cho

các tranh luận và sự mất h về chiến lược trong nội bộ về vấn đề Biển Đông. Cùng, bài viết sẽ đưa ra kết luận hàm ý của bên sức kép cũng quyết định dđ đang chi m u th của Trung Quốc đđi vđi chính sách Biển Đông của nước này.

Tranh luận và sự mất h chiến lược của Trung Quốc về vấn đề Biển Đông

Tranh cãi xung quanh việc coi Biển Đông là “lợi ích cốt lõi”

Không có nghi ngờ gì về việc lợi ích cốt lõi là ưu tiên hàng đầu của một quốc gia. Tập Cận Bình đã từng phát biểu “Chúng ta sẽ tiếp tục theo đuổi con đường phát triển hoà bình. Tuy nhiên, chúng ta sẽ không bao giờ từ bỏ những quyền chính đáng của mình và cũng sẽ không bao giờ hy sinh các lợi ích quốc gia cốt lõi của mình. Không một quốc gia nào nên kỳ vọng Trung Quốc sẽ đánh đổi lợi ích quốc gia cốt lõi của mình để đạt lấy một vài lợi ích nhỏ như từ việc chà đạp lên lợi ích cốt lõi của Trung Quốc, bao gồm chủ quyền, an ninh và các lợi ích phát triển” (Cpc.people.com.cn, 2013). Phát biểu của ông Tập đã thu hút sự chú ý, trong trường hợp hợp cần thiết, Trung Quốc sẽ sẵn sàng sử dụng vũ lực để bảo vệ lợi ích cốt lõi của mình. Vì vậy, việc xác định Biển Đông nằm ở đâu trong phân loại các lợi ích cốt lõi của Trung Quốc nhận được sự chú ý quan tâm. Như Michael Swaine đã nhận xét “việc đặt các yêu sách trên Biển Đông của Trung Quốc là một lợi ích cốt lõi là biểu hiện cho một chuyển biến quan trọng và đáng báo động trong lịch sử lập trường của nước này đđi vđi vđi vấn đề Biển Đông” (Swaine, 2011, p. 10).

Vào cuối tháng 4 năm 2010, tờ New York Times đã lần đầu tiên đưa ra một báo cáo về việc các quan chức Trung Quốc đã xác định việc bảo vệ các yêu sách lãnh thổ của Trung Quốc trên Biển Đông là “lợi ích cốt lõi” của nước này trong một cuộc gặp không chính thức tại Bắc Kinh tháng 3 năm 2010 với hai quan chức cấp cao của Mỹ: Giám đốc phụ trách vấn đề Châu Á thuộ An ninh Quốc gia Mỹ (NSC) Jeffrey Bader và Thứ trưởng Ngoại giao James Steinberg (Wong, 2010). Sau đó, báo này tiếp tục cho biết ông Bành Quố đã lập luận đi đầu này với bà Hilary Clinton vào tháng 5 năm 2010 trong cuộc gặp tại Washington. Bên thân bà Clinton đã xác nhận nội dung này trong một cuộc họp báo tại Úc (US Department of State, 2010). Vấn đề này đã ngay lập tức tạo ra hàng loạt quan ngại về việc Trung Quốc không muốn tho hi lập trường của mình, từ đó sẵn sàng sử dụng vũ lực, nếu cần thiết (Swaine, 2011, p. 2). Tuy nhiên, các tiếng nói phản đối nội dung trên đã xuất hiện tại Trung Quốc ngay sau đó, và sự chú ý h của giới nước này đã lập luận rằng

báo cáo nêu trên thì phương Tây có thể đã bị c tình làm cho sai lầm hoặc là kết quả của một số hiểu lầm nào đó (Lianhezaobao, 2010). Các quan chức Ngoại giao Trung Quốc cũng đã phân bác lại các nội dung của báo cáo bằng cách giúu nhưm đi h s chính thức về sự v này (FMPRC, 2010b). Trong những năm gần đây, các c không rõ ràng như vậy ngày càng đ c cng c khi mà ngay cả Bộ Ngoại giao Trung Quốc cũng chưa bao gi xác đnh hay ph nhn li u rng Bi n Đông có n m trong các lợi ích c t lỗi của n n c này hay không. Một số h c gi đã khng đnh mnh m rng Bi n Đông không n m trong các lợi ích c t lỗi của Trung Quốc (Xue, 2016).

So sánh với một tranh chấp lãnh thổ t tng t, tranh chấp Trung - Nhật trong vấn đề eo biển Ng/Senkaku, giúp làm sáng tỏ tính đ c nh t v các m c tiêu của Trung Quốc trong tranh chấp Bi n Đông. Vào năm 2013, T lnh Martin Dempsey, Chủ tịch Hội đồng Tham mưu trưởng Liên quân Mỹ trú lại t NHK t i Tokyo rng, trong chuyến th m của ông t i Bắc Kinh, các quan chức Trung Quốc đã cho biết Senkaku là “một trong những lợi ích c t lỗi của Trung Quốc” (The Japan Times, 2013). Thay vì vi c giúu thông tin về báo cáo này như đã làm trước kia, Trung Quốc đã xác nhn đi u này. Lần đầu tiên, Bộ Ngoại giao Trung Quốc tuyên b rng Trung Quốc coi quần đảo Senkaku là một “lợi ích c t lỗi” của mình. Theo Phát ngôn viên Bộ Ngoại giao Trung Quốc “eo biển Ng thu c v ch quy n và toàn v n lãnh thổ, là một phần của lợi ích c t lỗi của Trung Quốc” (FMPRC, 2013). Thêm vào đó, vào tháng 11 năm 2013, Trung Quốc đã đ t vùng Nh n đng phòng không (ADIZ) trên bi n Hoa Đông mà không có bất k m t thông báo chính thức trước nào.

Cng c n ghi nh n rng, các tiếng nói hiểu chi n trên Bi n Đông cũng không hoàn toàn bi n m t. Vào ngày 18 tháng 7, trong buổi họp với ng i đng nhi m M, tng John Richardson, T lnh Quân đ i Gi i phóng Nhân dân, V Thng L i đã tuyên b rng Trung Quốc s không bao gi hy sinh ch quy n và các lợi ích của mình trên Bi n Đông, đây là vấn đ thu c v lợi ích c t lỗi của Trung Quốc (English.news.cn, 2016). ã không có bất k m t ph n h i nào t phía Bộ Ngoại giao về tuyên b này, đng th i, Sách Trng v Bi n Đông đã không nh c t i c m t “lợi ích c t lỗi”. Trong một cuộc phng v n v i báo chí qu c gia sau phán quyết của Tòa Trng tài v Bi n Đông ngày 16 tháng 7, ông Dng Khi t Trì, U viên Qu c v Trung Quốc có nh c t i c m t “lợi ích c t lỗi” xong không ch c th t i Bi n Đông, đi u có thể đ dng đ đ c hi u là ông đang c gng đ làm hài lòng t t c các bên trong nội bộ Trung Quốc (FMPRC, 2016).

Cu c tranh luận về ưu tiên gi a Bi n Đông và quan h Trung - M

Trên thực tế, theo quan điểm của Trung Quốc, vấn đề Biển Đông không thể tách rời khỏi quan hệ Trung – Mỹ. Mỹ đóng vai trò quan trọng trong vấn đề Biển Đông, ngay cả khi đây là một thế lực siêu cường. Như tuyên bố của hai đại diện chính thức của Trung Quốc là Phó Oánh và Ngô Sĩ Tấn, tại Trung Quốc, có rất nhiều người tin rằng việc việc Mỹ thúc đẩy chiến lược tái cân bằng tại Châu Á – Thái Bình Dương, đang vận động bên trong vấn đề Biển Đông và sự can thiệp trực tiếp đã làm căng thẳng thêm tình hình cũng như làm vấn đề trở nên phức tạp hơn (Fu & Wu, 2016). Hơn nữa, trong suy nghĩ của Trung Quốc, Mỹ có ý định làm vấn đề nóng lên và lợi dụng căng thẳng lên cao để chống lại, nếu không muốn dùng để kiểm soát hoặc bao vây, sự trỗi dậy của Trung Quốc đang thổi bùng lên vai trò và ảnh hưởng đang lên của Bắc Kinh trong khu vực trong khi vấn đề duy trì ưu thế của Mỹ tại Tây Thái Bình Dương (Chu, 2014). Tuy nhiên, nhận thức về vai trò siêu cường của Mỹ trong việc gia tăng căng thẳng trong tranh chấp là một vấn đề, việc giải quyết vai trò siêu cường này như thế nào lại là một vấn đề khác.

....

Độc toàn bản dịch [tại đây](#).

Nie Wenjuan, *Việt Nam Quan hệ quốc tế, Hội thảo Ngoại giao Trung Quốc, Bắc Kinh, Trung Quốc. Bản gốc được đăng trên [Pacific Review](#), 2017.*

Hà Nhật Mai (dịch)

Trần Quang (hiệu đính)

Bài dịch thuộc bản quyền Nghiên cứu Biển Đông. Mọi người chỉ được đăng đường link, không được lợi khi chia sẻ có sự đồng ý của Ban Biên tập.

Chú thích

[1] Phương pháp định tính được sử dụng trong bài để tiếp cận các nghiên cứu về tranh cãi chính lý trong nội bộ Trung Quốc và vấn đề Biển Đông. Mục tiêu của việc này là khảo sát một vài khía cạnh của tranh cãi có tầm quan trọng rất lớn đối với vấn đề Biển Đông này một cách sâu sắc. Việc phân tích các văn bản chính thức, các tài liệu học thuật và nhiều lập luận trái ngược đang được sử dụng rộng rãi để góp phần tạo ra một cách hiểu toàn diện về tranh chấp trên Biển Đông của Trung Quốc.